

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агротехнологій

Кафедра виноградарства та плодовоовочівництва

**ВИНОГРАДАРСТВО
І АМПЕЛОГРАФІЯ**

Методичні рекомендації

для виконання самостійних і тестових робіт
здобувачами першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти ОПП «Агрономія»
спеціальності 201 «Агрономія» денної форми
здобуття вищої освіти

МИКОЛАЇВ
2025

УДК 634.8
В49

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету агротехнологій Миколаївського національного аграрного університету від 17.04.2025 р., протокол № 9

Укладачі:

М.О. Самойленко – доктор с.-г. наук, професор, професор кафедри виноградарства та плодощовочівництва, Миколаївський національний аграрний університет;

Р.М. Буцик – канд. с.-г. наук, доцент, доцент кафедри плодівництва і виноградарства, Уманський національний аграрний університет.

Рецензенти:

В. В. Заморський – доктор с.-г. наук, професор, професор кафедри плодівництва та виноградарства Уманський національний аграрний університет;

В. Г. Миколайчук – канд. біол. наук, доцентка, доцентка кафедри рослинництва та садово-паркового господарства, Миколаївський національний аграрний університет.

Миколаївський національний
аграрний університет, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ТЕРМІНОЛОГІЯ У ВИНОГРАДАРСТВІ	5
1. Загальні поняття	5
2. Класифікація	7
3. Сортовивчення	12
4. Органи виноградної рослини	16
Пагін	16
Лист	17
Грона	20
.....	
Квітка	20
.....	
Ягода	21
.....	
Насінина	23
.....	
Кущ	23
Корінь	24
5. Система ведення насаджень	25
6. Технологія виробництва	26
Формування ¹ кущів	26
7. Обрізка	35
Зелені операції	36
8. Урожай	37
9. Маточні	41
.....	
10. Ампелографія	42
БІБЛІОГРАФІЯ	43
.....	
ДОДАТКИ	44
.....	
НОТАТКИ	60
.....	

ВСТУП

«Виноградарство і ампелографія» як дисципліна вибіркового компоненту освітньої програми циклу професійної підготовки ОПП «Агрономія» спеціальність 201 Агрономія згідно навчального процесу Миколаївського національного університету викладається здобувачам вищої освіти 4 курсу факультету агротехнологій денної і заочної форм навчання. Дисципліна складається з 4,0 кредитів, 120 годин (8 семестр); у тому числі для денної форми навчання: лекційних – 16, практичних – 30, самостійних – 74; для заочної форми навчання: лекційних – 6, практичних – 4, самостійних – 110. Підсумковий контроль знань проводиться за результатами складання екзамену. Метою дисципліни є надання майбутнім спеціалістам агропромислового комплексу необхідних знань з біологічних основ виноградарства, технології вирощування культури. При освоєнні дисципліни на початковому етапі першорядне значення має розуміння та володіння її спеціальною термінологією.

У методичних рекомендаціях представлені тести у вигляді основних термінів та їх визначення, які зустрічаються у навчальній і науковій літературі з виноградарства. Робота над кожним терміном, формулюванням або визначенням дозволяє викладачеві перевірити правильність розуміння студентами сутності понять, а також попередити спотворення на самому початку їх формування. Точне розуміння термінів дає можливість глибше перейнятися в проблему, що вивчається, свідомо засвоювати її.

Систематичний контроль знань здобувачів вищої освіти важливою ланкою навчального процесу. Традиційно найбільш поширеними залишаються перевірка знань опитуванням, виконанням аналітично-розрахункових робіт. В той же час тестовий контроль, як складова оптимізації і покращення учбового

процесу, в останні десятиріччя має широке розповсюдження. Терміни у вигляді тестів систематизовані за розділами: 1. Загальні поняття (26). 2. Класифікація (52). 3. Сортовивчення (34). 4. Органи виноградної рослини (91). 5. Система ведення насаджень (12). 6. Технологія виробництва (69). 7. Обрізка (29). 8. Урожай (34). 9. Маточні фонди (6). 10. Ампелографія (9). Тестовий контроль проводиться під час вивчення окремих тем, а також на колоквиумах.

ТЕРМІНОЛОГІЯ У ВИНОГРАДАРСТВІ

Код	Визначення	Термін
1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ		
1.1.	Додаткові органи, тобто органи, що розвиваються в незвичних місцях і точки зростання, що виникають не з ембріональних тканин, а з вторинних камбіальних тканин –	Адвентивні Органи
1.2.	Виноградний сік, уварений на вогні в мідних луджених котлах –	Бекмес
1.3	Розділ виноградарства, що вивчає закономірності розвитку виноградної рослини –	Біологія винограду
1.4.	Культура винограду без зрошування в районах з недостатньою кількістю опадів в літній період –	Богарне виноградарство
1.5.	Органи рослини, що служать для живлення і росту (корінь, пагін) на відміну від генеративних органів, які служать для розмноження статевим шляхом (гроно, квітка, ягода, насінина) –	Вегетативні органи
1.6.	Напій, що отримується при анаеробному бродінні виноградного соку –	Вино виноградне
1.7.	Слово, вживане в двох значеннях: плоди – виноградні грона, призначені для переробки або споживання у свіжому вигляді, і рослина родини виноградних (Vitaceae) –	Виноград

1.8.	Галузь рослинництва, що займається вирощуванням винограду –	Виноградарство
1.9.	Галузь сільського господарства, вирощування рослин родини виноградних з метою отримання плодів винограду –	Виноградарство
1.10.	Ділянка землі, на якій висаджено і вирощується виноград –	Виноградник
1.11.	Приготування вина з винограду шляхом алкогольного бродіння –	Виноробство
1.12.	Спосіб розмноження – укорінена виноградна лоза без відділення від материнського куща –	Відсадок
1.13.	Органи, в яких формуються і розвиваються статеві клітини (гамети), які забезпечують статеве розмноження –	Генеративні органи
1.14.	Вирощування винограду з метою прикраси, благоустрою та озеленення населених пунктів –	Декоративне виноградарство
1.15.	Історичний розвиток виноградних рослин –	Еволюція винограду
1.16.	Рослини з гнучкими стеблами, що підіймаються вгору, які нездатні самотійно зберігати без опори вертикальне положення стебла	Ліани
1.17.	Процес індивідуального розвитку виноградної рослини від зародження до кінця життя –	Онтогенія виноградної рослини (онтогенез)
1.18.	Рослина, або її частина, на якій проводиться щеплення, тобто, прищеплюється частина іншої рослини –	Підщепа
1.19.	Витікання пасоки з ран на стеблах винограду, переважно однорічних, на початку вегетації –	Плач винограду
1.20.	Морфологічні та фізіологічні відмінності між сторонами органів рослин (лист, пагін) –	Полярність Дорсовентральна

1.21.	Морфологічні та фізіологічні відмінності між полюсами організму, органу –	Полярність поздовжня
1.22.	Вегетативна частина рослини, призначена для щеплення на підщепу –	Прищеп
1.23.	Молоді рослини, отримані шляхом вегетативного розмноження, вирощені в шкілці з живців або щеплень і призначені для садіння на постійне місце –	Саджанці винограду

1.24.	Наука про структурні компоненти грона і ягід винограду; хіміко-технологічна дисципліна, що вивчає виноград як сировину для харчової промисловості –	Увологія
1.25.	Наука, що вивчає загальні закономірності життєвих процесів виноградної рослини –	Фізіологія винограду
1.26.	Історичний розвиток чи еволюція виноградної рослини –	Філогенія виноградної рослини (філогенез)

2. КЛАСИФІКАЦІЯ

2.1.	Види винограду роду <i>Vitis</i> північноамериканського походження (30 видів) –	Американські види винограду
2.2.	Поширена узагальнена назва усіх видів родини виноградних північноамериканського походження, зосереджені переважно в східній частині Північної Америки від Мексики до Каліфорнії –	Американські види винограду
2.3.	Друга, рідко вживана назва родини <i>Vitaceae</i> Juss. –	Ампелоідеа (<i>Ampeloideae</i> Kunth.)
2.4.	Юнак з давньогрецької легенди, з ім'ям якого пов'язана назва виноградної рослини –	Ампелос (грец. <i>Ampelos</i>)
2.5.	Рід родини виноградних, який об'єднує 23 види –	Ампелопсис (<i>Ampelopsis</i> Milch.)

2.6.	Рід родини виноградних, який об'єднує близько 90 видів	Ампелоціссус (Ampelocissus Planch.)
2.7.	Вид роду <i>Vitis</i> східноазіатської групи	Амурський виноград
2.8.	Види, що відносяться до генотипів американської групи Берландієрі –	<i>Vitis berlandieri</i> Planch., <i>Vitis riparia</i> Michx., <i>Vitis rupestris</i> Scheele
2.9.	Опис зовнішніх ознак виноградної рослини у всіх їх проявах і змінах впродовж річного циклу –	Ботанічний опис сорту винограду
2.10.	Основна таксонометрична категорія, що представляє групу вільно схрещуваних між собою особин або популяцій з утворенням плодоздатного потомства і характеризується подібністю генетичної конституції, морфофізіологічною схожістю, єдністю походження, географічною визначеністю –	Вид винограду
2.11.	Види винограду роду <i>Vitis</i> північноамериканського походження –	Види винограду американські
2.12.	Група видів роду <i>Vitis</i> східно-азійського походження, поширена в горах, вздовж річок і морських берегів Кореї, Японії, Китаю та інших країн Східної Азії, в лісах Далекого Сходу Росії –	Види винограду східно-азійські
2.13.	Види родини Vitaceae Juss., що підлягають спеціальній охороні і особливому регулюванню використання в цілях їх збереження –	Види родини виноградних
2.14.	Рослина, що відноситься до роду <i>Vitis</i> , родини Vitaceae Juss. –	Виноград
2.15.	Місцевий виноград будь-якого району, краю, країни, або регіону –	Виноград аборигенний
2.16.	<i>Vitis amurensis</i> Rupr., вид роду <i>Vitis</i> –	Виноград амурський

		(виноград усурійський)
2.17.	<i>Vitis vinifera</i> subst. <i>sylvestris</i> Gmel. – підвид європейсько-азіатського виду винограду підроду <i>Euvitis</i> роду <i>Vitis</i> родини <i>Vitaceae</i> Juss. –	Виноград дикий, (виноград лісовий)
2.18.	<i>Vitis vinifera</i> L. вид роду <i>Vitis</i> , що включає майже всі культивовані сорти, ягоди яких використовуються в свіжому вигляді або для переробки –	Виноград євразійський

2.19.	Підвид європейсько-азіатського виду винограду підроду <i>Euvitis</i> роду <i>Vitis</i> родини <i>Vitaceae</i> Juss. –	Виноград культурний (<i>Vitis vinifera</i> subst. <i>sativa</i> De Candolle)
2.20.	Рід родини <i>Vitaceae</i> Juss., що включає 70 видів північно-американського, східно-азіатського і європейсько-азіатського походження –	Вітіс (<i>Vitis</i>)
2.21.	Поширена у Франції (максимум), Німеччині, Іспанії, Португалії, Італії, Австрії. Найбільш близька за фенотипною характеристикою до дикого винограду Середньої Європи –	Група західно-європейських сортів винограду (convar. <i>Occidentalis</i> Neqr.)
2.22.	Відноситься до культурного винограду. Характеризується тривалим вегетаційним періодом, пізнім розпусканням бруньок, дуже пізнім опаданням листя, сильною ураженістю грибними хворобами, нестійкістю до філоксери і морозів –	Група північно-африканських сортів винограду (convar. <i>Boreali-africana</i> Gram.).
2.23.	Основний район походження знаходиться в західній частині Грузії (стародавня Колхіда) і в Малій Азії. Поширена в Грузії (найбільша кількість), на Північному Кавказі, в Ростовській області, Криму, Молдові, Румунії, Угорщині, Югославії, Болгарії, Греції, Туреччині –	Група сортів винограду басейну Чорного моря (convar. <i>Pontica</i> Neqr.)
2.24.	Утворилася від дикого винограду в районах, прилеглих до південної частини Каспійського моря –	Група східних сортів (convar. <i>Orientalis</i> Neqr.)
2.25.	Відноситься до культурного винограду. Відрізняється тривалою вегетацією, нестійкістю до морозів, хвороб і філоксери, мускатним присмаком ягід або відмінною якістю винограду –	Група східно-середземноморських сортів винограду (convar. <i>Orientali-mediterraneae</i> Gram.)

2.26.	Систематична одиниця класифікації євроазіатського виду винограду. За основу взято походження, поширення, морфологічні ознаки та біологічні властивості винограду –	Еколого-географічна група сортів винограду (convar.)
2.27.	Основний підрід роду <i>Vitis</i> , який об'єднує майже всі його види (68) –	Єувітіс (Euvinis Planch.)
2.28.	Група видів роду <i>Vitis</i> європейсько-азіатського походження, поширена в Середній Азії, Закавказзі, країнах, які прилеглі до Чорного і Середземного морів –	Європейсько-азіатські види винограду
2.29.	Систематичний перелік сортів, видів, гібридів, підібраних за певною ознакою –	Каталог сортів
2.30.	Узагальнені поняття, що застосовуються у систематиці для позначення таксонів – <i>Родина виноградних включає таксонометричні категорії: рід, підрід, вид, підвид, група, підгрупа, різновид та ін.; 14 таксонів на рівні роду, близько 1000 таксонів на рівні виду.</i>	Категорії винограду таксонометричні
2.31.	Опис і угруповання сортів винограду за різними ознаками, заснована на походженні, поширенні і морфо-біологічні особливості –	Класифікація сортів винограду
2.32.	Групування сортів винограду за ознаками і властивостями з урахуванням різноманітності одержуваної продукції –	Класифікація сортів винограду технологічна
2.33.	Випробування і відбір в селекційному розпліднику виведених та інтродукованих нових сортів –	Конкурсне сортовипробування винограду
2.34.	Один з найбільш поширених видів американської групи –	Лабруска (листячий виноград) (<i>Vitis labrusca</i> L.)
2.35.	Метод, який використовується для встановлення достовірності винограду –	Метод порівняльної ампелографії

2.36.	Методи екологічних досліджень у виноградарстві, способи виявлення екологічних факторів (космо-атмосферних, геоморфологічних, ґрунтових і ін.) і встановлення їх комплексного впливу на життєздатність і довговічність виноградних кущів, кількість і якість врожаю –	Методи ампело-екологічних досліджень
2.37.	Відібраний народом сорт невідомого походження, культивований в даній місцевості з незапам'ятних часів –	Місцевий сорт
2.38.	Вид винограду, у якого відмічається повна імунність до філоксери, сорти вирощують в тропічних і субтропічних зонах Північної Америки –	<i>Vitis rotundifolia</i> var. <i>munsoniana</i> Michx.
2.39.	Підрид роду <i>Vitis</i> , який включає два види (характерно: $2n = 40$; нерозгалужені вусики, тверда деревина (лоза), дрібні, у кілька квіток суцвіття, одночасно дозрівають і швидкооппадаючі ягоди) –	Мускадінія (<i>Muskadinia</i> <i>Planch.</i>)
2.40.	Дівочий виноград, рід родини виноградних, який включає 19 видів –	Партеноцісус (<i>Parthenocissus</i> <i>Planch.</i>)
2.41.	Таксономічна категорія, що представляє групу особин, або популяцій, які вільно схрещуються між собою і характеризуються одним або декількома спадковими ознаками –	Підвид винограду
2.42.	Допоміжна таксонометрична категорія між видом і родом, яка об'єднує особливо близькі між собою види винограду –	Підрид винограду
2.43.	Рід родини виноградних, який включає 20 видів –	Птерізантес (<i>Pterisanthes</i> Blume)
2.44.	Монотипний рід родини виноградних, що включає один вид –	Птероцісус (<i>Pterocissus</i> Urb.et Ex.)
2.45.	Основна надвидова таксонометрична категорія, яка об'єднує близькі за походженням види винограду –	Рід винограду

2.46.	Рід родини виноградних, який включає 12 видів –	Роїцісус (<i>Rhoicissus</i> Planch.)
2.47.	Основний вид винограду, сорти якого культивуються у світі –	Виноград культурний <i>Vitis vinifera</i> L
2.48.	Сукупність родів (14) виноградних рослин, що мають спільне походження –	Родина Vitaceae Juss. (Виноградні)
2.49.	Міжвидові гібриди, отримані в результаті схрещування сортів <i>Vitis vinifera</i> з сортами американських видів (наприклад, Шасла Золотиста х Берландієрі 41Б) з метою виведення філоксеростійких підщеп	Франко-американські гібриди, правильніший термін – європейсько-американські гібриди
2.50	Рід родини виноградних, який об'єднує близько 120 видів –	Тетрастигма (<i>Tetrastigma</i> Mig.)
2.51.	Найбільш великий рід родини виноградних, який включає 319 видів –	Цісус (<i>Cissus</i> L.)
5.52	Рід родини виноградних, який об'єднує близько 230 видів –	Ціфостемма (<i>Cyphostemma</i> Planch.).

3. СОРТОВИВЧЕННЯ

3.1.	Агробіологічне вивчення і опис сортів винограду –	Агробіологічна характеристика сорту
3.2.	Визначення агротехнічного стану і сортового складу виробничих насаджень винограду, а також сортності окремих кущів, що намічаються для заготівлі живців –	Апробація виноградників
3.3.	Особлива група сортів винограду, в ягодах яких відсутнє насіння –	Безнасінні сорти винограду
3.4.	Логічний процес ідентифікації, діагностики винограду –	Визначення сортів і видів винограду
3.5.	Морфологія про закономірності будови і процеси формоутворення виноградної рослини в онтогенезі і філогенезі –	Морфологія винограду

3.6.	Характеристика морфологічних ознак сорту –	Опис сорту ботанічний
3.7.	Ампелографічний опис сорту, характеристика основних ознак сорту винограду на підставі вивчення їх за єдиним планом і методикою, що є основою ампелографії –	Опис сорту винограду
3.8.	Сорт винограду, переданий в державне сортовипробування установою-оригінатором або інтродукований в даний район з інших регіонів виноградарства, який отримав позитивну оцінку за основними біологічними ознаками (якість продукції, стійкість до несприятливих умов зовнішнього середовища, грибкових захворювань, шкідників, стабільні урожай і т. п.) в результаті сортовипробування або виробничого сортовипробування в даній місцевості –	Перспективний сорт
3.9.	Група фенотипно подібних за ознаками і властивостями рослин винограду, однакових за походженням, що культивуються з метою виробництва продукції –	Сорт (cultivar)
3.10.	Систематична одиниця культурного винограду, сукупність рослин цього виду, що має загальні ознаки і розмножується вегетативним шляхом –	Сорт винограду
3.11.	Сорт винограду, переданий в Державне сортовипробування установою-оригінатором або інтродукований в даний район з інших регіонів і отримав позитивну оцінку за основними господарсько-біологічними ознаками в результаті випробування в даній місцевості –	Сорт винограду перспективний
3.12.	Кращий районований в даній зоні сорт, який включається в усі види	Сорт

	сортів випробування або в досліді як еталон (контроль) –	винограду стандартний
3.13.	Особлива група сортів винограду, в ягодах яких повністю відсутнє насіння або є тільки їх зачатки (рудименти) –	Сорти винограду безнасінні
3.14.	Сорти винограду, тривалість фаз розвитку яких від початку розпускання бруньок до повної зрілості ягід становить до 105 діб при сумі активних температур менш 2400 °С –	Сорти винограду надранні
3.15.	Сорти винограду, тривалість фаз розвитку яких від початку розпускання бруньок до повної зрілості ягід становить 105...115 діб при сумі активних температур 2200...2400 °С –	Сорти винограду дуже ранні
3.16.	Сорти винограду, тривалість фаз розвитку яких від початку розпускання бруньок до повного дозрівання ягід становить 115...125 діб при сумі активних температур 2400...2600 °С –	Сорти винограду ранні
3.17.	Сорти винограду, тривалість фаз розвитку яких від початку розпускання бруньок до повного дозрівання ягід становить 125...135 днів при сумі активних температур 2600...2700 °С –	Сорти винограду ранньосередні
3.18.	Сорти винограду, тривалість фаз розвитку яких від початку розпускання бруньок до повного дозрівання ягід становить 135...140 діб при сумі активних температур 2700...2800 °С –	Сорти винограду середні
3.19.	Сорти винограду, тривалість фаз розвитку яких від початку розпускання бруньок до повного дозрівання ягід становить 140...150 діб при сумі активних температур 2800...2900 °С –	Сорти винограду середньопізні
3.20.	Сорти винограду, тривалість фаз розвитку яких від початку розпускання	Сорти винограду

	бруньок до повного дозрівання ягід становить 150...160 діб при сумі активних температур 2900...3000 °С –	пізні
3.21.	Сорти винограду, тривалість фаз розвитку яких від початку розпускання бруньок до повного дозрівання ягід становить понад 160 днів при сумі активних температур 3000 °С і більше –	Сорти винограду дуже пізні
3.22.	Сорти винограду з темно-синьою, темно-червоною, фіолетовою і іншим забарвленням шкірки ягід, у яких пофарбовані клітини м'якуша, внаслідок наявності в них антоціанів, що містяться у вакулярному сокові або особливих цитоплазматичних антоціанових тільцях –	Сорти-барвники винограду
3.23.	Сукупність сортів винограду, включених Державною комісією з сортовипробування та апробації плодових культур і винограду відповідно до державного плану в перелік культивованих столових і технічних сортів того чи іншого виноградарського району –	Сортимент винограду, сортовий склад винограду, сортамент
3.24.	Сорт винограду, який є вегетативним потомком одного клону –	Сорт-клон
3.25.	Порівняльна об'єктивна і науково обґрунтована оцінка сортів винограду –	Сортовипробування винограду
3.26.	Сорти винограду, що виникли в результаті брунькових мутацій і розрізняються невеликою кількістю ознак (за забарвленням ягід, наявністю мускатного аромату і т. п.). –	Сортогрупи винограду
3.27.	Наука, що займається вивченням сортів культурних рослин; складова частина селекції –	Сортознавство
3.28.	Заміна якого-небудь одного або кількох сортів винограду іншими сортами на промислових виноградниках –	Сортооновлення

3.29.	Сорти винограду, одержані в результаті вегетативного розмноження рослин одного і того ж сорту, які впродовж багатьох поколінь зберегли притаманні їм ознаки і властивості –	Сортопопуляція винограду
3.30.	Досить близькі сорти винограду, одержані з насіння одного предка і розрізняються багатьма ознаками –	Сортотипи винограду
3.31.	Сорти, вирощувані для споживання в свіжому вигляді –	Столові сорти винограду
3.32.	Сорти, які споживаються у свіжому вигляді, а також застосовуються для приготування вин і різних видів консервної продукції –	Столово-технічні сорти винограду
3.33.	Сорти, призначені для приготування соків, напоїв, компотів, маринаду, концентратів, вин, бренді, а також для виробництва сушеного винограду (ізіуму, кишмишу, коринки) –	Технічні сорти винограду
3.34.	Відношення числа кущів основного сорту до числа всіх кущів у даному масиві винограднику або виноградної шкілки, виражене у відсотках –	Чистота сортова

4. ОРГАНИ ВИНОГРАДНОЇ РОСЛИНИ

ПАГІН

4.1.	Зачатковий пагін, що знаходиться в стані спокою; орган наростання, відновлення і вегетативного розмноження рослин –	Брунька
4.2.	Частина пагону винограду над першим нерозпущеним листком –	Верхівка молодого пагону
4.3.	Зелений пагін без суцвіть (навесні) і без грон (восени) –	Безплідний пагін
4.4.	Морфологічні, анатомічні і біохімічні зміни у пагонах, пов'язані з підготовкою до зими –	Визрівання пагонів

4.5.	Невеликі конічні загострені вічка (2...3), розташовані біля основи однорічного пагону –	Вічка кутові
4.6.	Комплексне морфологічне утворення, що об'єднує кілька бруньок; виникає і розвивається в пазусі листя на вузлах однорічних пагонів виноградної рослини –	Вічко (складна брунька)
4.7.	Орган виноградної рослини, який служить для прикріплення пагонів до опори; представляє собою видозмінений пагін –	Вусик
4.8.	Пагін, що ріс при недоліку або за відсутності світла –	Етиольований пагін
4.9.	Відрізок пагону різної довжини з вічками, призначений для окорінення і відтворення материнської рослини –	Живець
4.10.	Зелений однорічний пагін, довжина і ширина якого перевершують середні показники сорту на даному масиві виноградарників –	Жируючий пагін (жировий пагін)
4.11.	Пагін у період вегетації –	Зелений паросток
4.12.	Одна з декількох бруньок зимуючого вічка, менш розвинена, ніж головна брунька –	Зимуюча брунька
4.13.	2...3 вічка, розташовані біля основи однорічного пагону –	Кутові Вічка
4.14.	Периферійна частина стебла або кореня рослини, яка складається з первинних за будовою і походженням тканин –	Кора
4.15.	Ділянка стебла між двома вузлами –	Міжвузля
4.16.	Пагін після листопаду –	Лоза (однорічна лоза)
4.17.	Осьовий орган виноградної рослини з верхівковим ростом. Складається зі стеблової частини та розташованих на ній листям, бруньок, суцвіть (грон) –	Пагін
4.18.	Пагін винограду довжиною 10...30 см –	Пагін молодий

4.19.	Пагін другого порядку галуження, що розвивається з літньої бруньки в пазусі листа основного пагону –	Пасинок
4.20.	Бруньки розташовані на багаторічних частинах рослин винограду (штамб, рукави) –	Сплячі бруньки
4.21.	Вертикальна багаторічна надземна частина стебла куща від поверхні ґрунту до першого розгалуження –	Штамб (стовбур)
ЛИСТ		
4.22.	Поглиблення між головними жилками листової пластинки, розчленовані на її лопаті –	Виїмка листка
4.23.	Виїмка, розташована біля основи пластинки листка винограду між парою нижніх лопатей, може бути закрыта або відкрита різних типів –	Виїмка черешкова
4.24.	Поглиблення, розташовані між головними жилками листової пластинки винограду, розчленовані на її лопаті і варіюють від закритих до відкритих різної форми, по глибині – від дрібних до глибоких –	Виїмки (вирізки листа)
4.25.	Поглиблення, розташовані між середньою і верхніми лопатями листа винограду –	Виїмки (вирізки) листа верхні бокові
4.26.	Поглиблення, розташовані між верхніми і нижніми лопатями листа винограду –	Виїмки (вирізки) нижні бічні
4.27.	Живі одноклітинні або багатоклітинні утворення; короткі, жорсткі і прямі волоски, округлі в поперечному розрізі і загострені на кінці, міцно прикріплюються до клітин епідермісу –	Волоски листа винограду щетинисті
4.28.	Мертві освітлення на клітинах епідермісу листка винограду, легко відриваються при механічному впливі і збиваються в дрібні пластівці –	Волоски павутинні

4.29.	Частина вирізки, звернена до середини листа –	Дно Вирізки
4.30.	Середня з головних жилок, що є як би продовженням черешка і розділяє пластинку листа на дві половини, зазвичай не цілком симетричні –	Жилка центральна
4.31.	Жилки, що розходяться від місця прикріплення черешка по листовій пластинці, довжина та розташування яких визначає форму і розсіченість листової пластинки –	Жилки головні листка
4.32.	Особливий вид розсіченості країв пластинки листка у вигляді зубчиків –	Зубчатість Листка
4.33.	Особливий вид розсіченості країв пластинки листка винограду у вигляді зубчиків різної величини і форми –	Зубчатість пластинки
4.34.	Бічний виріст стебла винограду, що виникає з зовнішніх клітин меристеми конуса наростання стебла у вигляді горбка і виконує функції фотосинтезу, дихання і транспірації –	Листок
4.35.	Орган, бічний виріст стебла, що виконує функції фотосинтезу, дихання, транспірації –	Листок
4.36.	Найбільша, плоска частина листка, в якій відбуваються всі основні фізіологічні процеси –	Листкова пластинка (пластинка листка)
4.37.	Сумарна поверхня площі листя, куща, насаджень винограду –	Листкова поверхня
4.38.	Слід, що залишився після опадання листя на вузлі здерев'янілих пагонів в місці прикріплення листкового черешка –	Листковий слід
4.39.	Порядок розміщення листя на пагоні –	Листорозміщення
4.40.	Наявність павутинистих таксонометричних категорій і щетинистих волосків на листі винограду, переважно з нижнього боку –	Опушення пластинки

4.41.	Звужена стеблевидна частина листа винограду, яка несе листкову пластинку. Може бути довше, коротше або дорівнює центральній жилці –	Черешок
4.42.	Виріст тканини листка винограду біля основи або по бічних сторонах черешкової виїмки, а також на дні бічних вирізок –	Шпорець
ГРОНА		
4.43.	Скелет грона, що утворюється з осі суцвіття з усіма розгалуженнями; сукупність гребня і ягід винограду –	Гребінь
4.44.	Генеративний орган виноградної рослини –	Гроно Винограду
КВІТКА		
4.45.	Орган статевого розмноження, являє собою видозмінений укорочений і сильно обмежений у зростанні репродуктивний орган; укорочене видозмінене стебло, що несе функцію статевого розмноження –	Квітка
4.46.	Внутрішнє коло оцвіттини, що представляє собою сукупність пелюсток квітки винограду –	Ковпачок (віночок) квітки
4.47.	Жіночий орган квітки винограду, утворений одним або декількома плодолистиками і складається із зав'язі, стовпчика і рильця; після запилення і запліднення перетворюється у плід –	Маточка квітки
4.48.	Нездатність пилка до запліднення в результаті порушення її розвитку, зокрема, неправильного розподілення хромосом в мейозі –	Стерильність пилку
4.49.	Складна китиця або волоть, що відносяться до суцвіття складного типу –	Суцвіття виноградної рослини

4.50.	Нормально функціонуючі чоловічі (довгі прямостоячі з фертильним пилком тичинки) і жіночі (маточки) органи –	Тип квітки двостатевий
4.51.	Нормально розвинена маточка квітки винограду, стерильний пилок і дуже короткі тичинкові нитки –	Тип квітки функціонально жіночий
4.52.	Нормально функціонуючі довгі прямі тичинки з великою кількістю фертильного пилку і повністю відсутня або скорочена маточка –	Тип квітки функціонально чоловічий
4.53.	Спороутворюючі органи квітки винограду, які є носіями чоловічої статі і використовуються для утворення мікроспор і пилку –	Тичинки квіток
4.54.	Здатність зрілого пилку до запліднення –	Фертильність пилку
4.55.	Фома квітки, у якої тичинки після опадання віночка (ковпачка) відхиляються на 90° від осі квітки і розташовуються в горизонтальній площині, причому їх нитки порівняно слабо вигнуті –	Колесовидна
4.56.	Зовнішня частина подвійної оцвітини; сукупність чашолистків, зачатки яких у вигляді п'яти горбиків закладаються у зовнішній стороні квітколожа на однаковій відстані одна від одної –	Чашечка квітки
ЯГОДА		
4.57.	Один із основних критеріїв класифікації винограду по господарському використанню; виражається в лінійних (мм), масових (г) і об'ємних (см) одиницях –	Величина ягоди
4.58.	Відстань від основи подушечки до найбільш випуклої точки на кінчику ягоди винограду –	Довжина ягоди

4.59.	Колір ягід винограду, що спостерігається на близькій відстані при денному освітленні середньої яскравості –	Забарвлення ягід
4.60.	Фізіологічний стан з певними якісними показниками, властивими генетичній природі сорту в даних екологічних умовах; фізіологічний стан ягід винограду з певними параметрами якісних показників, властивих генетичній природі сорту в даних екологічних умовах –	Зрілість ягід винограду
4.61.	Сукупність властивостей, які характеризують щільність ягід –	Консистенція м'якуша
4.62.	Внутрішня м'ясиста і соковита частина ягоди; основна частина навколоплідника ягоди винограду; буває соковитою, м'ясистою, слизової і щільною (хрусткою) –	М'якуш ягоди
4.63.	Тонкий шар жироподібної речовини пружину, що покриває стебла, листя і ягоди винограду і оберігає їх від механічних пошкоджень, випаровування води, ураження мікроорганізмами і несприятливих метеорологічних впливів –	Наліт восковий
4.64.	Частина судинно-волокнистого пучка, що залишається на подушечці плодоніжки при відділенні її від м'якоті; у різних сортів буває різної довжини, ступеня розвитку і забарвлення; судинно-волокнисті пучки, що проходять в ягоду через плодоніжку і що залишаються на її подушечці при відриві ягоди –	Пензлик ягоди
4.65.	Розширений кінець ніжки, прилеглий безпосередньо до ягоді, може мати вузькоконічну, ширококонічну або дисковидну форму –	Подушечка
4.66.	Залишок рильця на кінчику ягоди винограду –	Пупок ягоди

4.67.	Найбільш стійка ознака винограду; встановлюється в період дозрівання ягід і визначається співвідношенням поздовжнього і поперечного діаметра, місцем розташування розширеної частини, обрисом бічних сторін і кінчика ягоди і симетричністю цих ягід –	Форма ягоди
4.68.	Зовнішня частина навколоплідника, складова 12...20 % від маси ягоди винограду, в клітинах якої міститься ціла гама кольорів антоціанових і флавоноїдних пігментів, які обумовлюють всю різноманітність забарвлення ягід у різних сортів винограду; зовнішня частина навколоплідника –	Шкірочка ягоди винограду
4.69.	Відстань між бічними сторонами ягоди винограду в її найбільш широкій частини –	Ширина ягоди
4.70.	Багатонасінний соковитий плід виноградної рослини, що не розкривається; плід, що утворився із зав'язі квітки – навколоплідника –	Ягода винограду
НАСІНИНА		
4.71.	Закінчення формування і диференціація всіх тканин насіння, припинення в ньому фізіологічних процесів і зародок в стані спокою –	Зрілість насіння
4.72.	Перетворена після запліднення насіннєвої бруньки; орган відтворення і розмноження винограду –	Насінина винограду
4.73.	Опукла смужка на насінні винограду, що проходить по дну борозенки через всю черевну сторону і закінчується на спинній стороні халазою –	Насіннєвий шов
4.74.	Роздута і округла сторона насіння, звернена протилежно черевній стороні –	Сторона насіння спинна

4.75.	Звернена всередину ягоди і розділена на дві поздовжні половини насінневого шва, що закінчується на дзьобику –	Сторона насіння черевна
4.76.	Кільцеподібно втиснута розетка на спинній стороні насіння, місце проникнення судинного пучка в насінину – (Розташована у верхній третині насіння в результаті розширення борозенки, утворюючи западину сферичної або округлої форми) –	Халаза
КУЩ		
4.77.	Розширена, потовщена частина штамбу, що утворилася в результаті напливів тканин після систематичного нанесення ран при обрізуванні –	Голова куща
4.78.	Місце переходу надземної частини стебла в підземну –	Коренева шийка
4.79.	Підземна частина рослини винограду, що утворюється з живця, посадженого в шкілку або на постійне місце –	Кореневий штамп
4.80.	Рослина винограду в культурі –	Кущ винограду
4.81.	Частина виноградного куща, що розміщена над рівнем ґрунту –	Надземна частина
4.82.	Частина виноградного куща, що розміщена в ґрунті –	Підземна частина
4.83.	Нездатність зрілого пилку до запліднення –	Стерильність пилку
4.84.	Здатність зрілого пилку до запліднення –	Фертильність пилку
КОРІНЬ		
4.85.	Сукупність мілких, тонких розгалужених корінців рослини –	Коренева мичка
4.86.	Сукупність коренів однієї рослини, що утворюється в результаті їх розгалуження –	Коренева система

4.87.	Коріння, що утворилися з придатних бруньок стебел, відсадків, живців –	Корені адвентивні
4.88.	Корені, що утворюються у нижній частині підземного стовбура виноградного куща –	Корені п'яткові
4.89.	Корені, що утворюються у верхній частині підземного стовбура виноградного куща и розташовані біля поверхні ґрунту –	Корені росяні
4.90.	Корені, що утворюються у середній частині підземного стовбура виноградного куща –	Корені середні
4.91.	Осьовий вегетативний орган вищих рослин не несе на собі листя і репродуктивних елементів –	Корінь
5. СИСТЕМА ВЕДЕННЯ НАСАДЖЕНЬ		
5.1.	Система ведення винограду в Грузії –	Дабларі
5.2.	Культура винограду без щеплення на філоксеростійких підщепах –	Кореневласна культура винограду
5.3.	Виноградарство в теплицях –	Культура винограду в захищеному ґрунті
5.4.	Система ведення виноградних насаджень без застосування спеціальних опор для підв'язування кущів (кущова англійська, кущова головчаста, кущова віялова) –	Кущова система без опор
5.5.	Спосіб вирощування винограду без укривання кущів на зиму з метою їх захисту від низьких температур –	Неукривна культура винограду
5.6.	Форми виноградного куща, які характеризуються розташуванням скелетних елементів близько до поверхні ґрунту –	Приземні форми (укривні форми)

5.7.	Певне розташування, розміщення надземної частини куща. Виділяють: на деревах, розстилочна, кущова без опор, на кілках, на шпалері, стелажна, альтанкова –	Система ведення кущів (система ведення винограду)
5.8.	Сукупність організаційних, економічних, технологічних прийомів обробітку винограду, обумовлених природно-кліматичними особливостями і соціально-економічними умовами –	Система культури винограду
5.9.	Оригінальний комплекс ведення виноградних насаджень заснована на застосуванні культури винограду з широкими міжряддями (3,2...3,5 м) і використанні великих форм куща кордонною типу з висотою штамбу 1,3...1,6 м –	Система Мозера
5.10.	спосіб вирощування винограду у відкритому ґрунті з обов'язковим захистом кущів шляхом укриття їх на зиму (шаром землею або іншими теплоізоляційними матеріалами) з метою попередження пошкодження лози морозами –	Укривна культура винограду
5.11.	Рослина винограду, яка представлена двома компонентами (підщепою і прищепою) –	Щеплена культура винограду
5.12.	Рослина винограду, яка представлена одним компонентом –	Кореневласна культура винограду
6. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА		
6.1.	Сукупність, система заходів і прийомів, які застосовуються у виноградарстві; технологія вирощування винограду, система заходів і прийомів культивування винограду –	Агротехніка винограду

6.2.	Кількість органічної продукції, що створюється виноградником за період вегетації –	Продуктивність винограднику
6.3.	Здатність виноградної рослини виробляти біологічну і господарсько-цінну продукцію за вегетаційний період –	Продуктивність виноградного куща
6.4.	Сира маса або маса цукру грон, яка створюється листовим апаратом рослини за вегетаційний період в розрахунку на один розвинутий пагін –	Продуктивність пагону винограду
ФОРМУВАННЯ КУЩІВ		
6.5.	Оригінальна форма куща кордонного типу, що характеризується тим, що горизонтальний кордон і підстави багаторічних ріжків, розташованих на ньому, перебувають у ґрунті –	Азман форма
6.6.	Стелажна культура винограду, пергола, система ведення кущів винограду на високих опорах –	Альтанкова культура винограду
6.7.	Високостовбурна форма виноградного куща, яка ведеться за типом альтанкової культури винограду –	Асмовидна форма
6.8.	Система ведення винограду, що представляє собою сукупність прийомів по закладанню насаджень, формуванню і догляду за кущами –	Астраханська система
6.9.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю 2...3 похилих плечей (рукавів) з розміщенням на кожному з них 3...4-х плодових ланок –	Багатоплечий косий кордон
6.10.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю міцного штамба, у верхній частині якого симетрично розташовані багатолітні короткі рукави з плодовими лозами –	Безопорно-штамбова форма
6.11.	Форма виноградного куща головчастого типу –	Безрукавна форма

6.12.	Спосіб ведення винограду в розстил, при якому пагони не стеляться по землі, а підняті на настил висотою 30...50 см –	Богаз
6.13.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю кількох багаторічних рукавів, розташованих віялоподібно в площині шпалери –	Велика віялова форма
6.14.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю кількох багаторічних рукавів, що радіально відходять від штамба і надають йому вид чаші –	Велика чаша
6.15.	Різновид кордонної форми виноградного куща, представленої вертикальним штаблом різної височини з розміщенням на ньому на певній відстані багаторічних рукавів, що несуть плодову деревину –	Вертикальний кордон
6.16.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю 4...6-ти і більше багаторічних рукавів, що несуть плодові ланки і розташовані в площині шпалери –	Віялова багаторукавна форма
6.17.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю 3-х і більше багаторічних рукавів, розташованих в площині шпалери –	Віялова форма
6.18.	Форма виноградного куща, що застосовується на маточниках підщепних лоз і характеризується наявністю сильно розширеного потовщення – голови куща, на якій створюються постійні короткі різки –	Головчаста з різками форма куща
6.19.	Форма виноградного куща, що використовується на маточниках прищепних лоз інтенсивного типу –	Горизонтальний двоплечий кордон
6.20.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю	Горизонтальний кордон

	горизонтального плеча-кордону, що є продовженням штамба –	Казенава
6.21.	Форма виноградного куща, що представляє собою горизонтальний кордон Казенава, постійні гілки якого ведуться через кущ на різній висоті: по першому шпалерному дротові на висоті 60...70 см, від поверхні ґрунту, на третьому – на висоті близько 130 см –	Горизонтальний ступінчастий кордон АЗОС
6.22.	Гюйо з похилим штабмом, форма виноградного куща, що характеризується наявністю похилого плеча, що несе у верхній своїй частині плодову ланку –	Гюйо-Кіпей форма
6.23.	Напівукривна форма куща кордонною типу, що представляє собою поєднання косого і горизонтального кордонів, спрямованих в протилежні сторони –	Двостороння форма АЗОС
6.24.	Форма куща кордонною типу, що характеризується наявністю двох односторонньо спрямованих горизонтальних плечей, що розміщуються в двох ярусах на відстані 45...55 см –	Двох'ярусний горизонтальний кордон АЗОС
6.25.	Форма виноградного куща, що характеризується поєднанням чотирьох одноплечих горизонтальних кордонів, попарно спрямованих в протилежні сторони і формованих на штамбах різної висоти (за Башировим) –	Двох'ярусний двосторонній багатостовбурний кордон
6.26.	Тип шпалери, застосовуваний на виноградниках, що характеризується наявністю двох похилих площин, які зближені біля основи і розходяться догори –	Двоплощинна шпалера
6.27.	Форма виноградного куща, що представляє собою вдосконалений вигляд старої донської чаші –	Донська віялова форма

6.28.	Форма виноградного куща, здавна застосовувана в правобережних районах Дону (16...18 рукавів довжиною 0,8...1,0 м) –	Донська чаша
6.29.	Високоштамбова форма виноградного куща з одним штамбом висотою 2,4 м, що несе у верхній частині 8 і більше багаторічних рукавів з розгалуженнями, зіркоподібно розміщених навколо штамбу на горизонтальній площині шпалери –	Зіркоподібна форма
6.30.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю штамба висотою до 70 см, на вершині якого розташована довга (8...12 вічок) плодова лоза, зігнута у вигляді дуги або кільця, і сучок заміщення –	Кахетинська форма
6.31.	Система ведення виноградного куща, при якій багаторічні частини куща (стовбур, плечі), де розташовані ріжки з плодовою деревиною, витягнуті у вигляді шнура в вертикальному, горизонтальному або похилому положенні; формування куща винограду, при якій багаторічні його частини витягнуті горизонтально, вертикально або похило –	Кордон
6.32.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю одного горизонтального плеча (кордону) з рівномірним розміщенням на ньому багаторічних ріжків, несучих довгі плодові лози –	Кордон Ільвоза
6.33.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю одного горизонтального плеча (кордону) з рівномірним розміщенням на ньому багаторічних ріжків, несучих плодову деревину –	Кордон Роя

6.34.	Форми виноградних кущів, що характеризуються поєднанням елементів кордону і віялових форм –	Кордони комбіновані
6.35.	Форми виноградного куща, які характеризуються наявністю витягнутих постійних гілок-кордонів, на яких в певному порядку розташовані ріжки, що несуть плодові ланки, сучки, лози –	Кордонні форми
6.36.	Форма виноградного куща, що має 4...6 коротких рукавів-ріжків, на кінці яких щорічно залишають при обрізці дво-, тривічкові сучки –	Короткорукавная форма маточних кущів
6.37.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю одного похилого плеча (кордону) з рівномірним розміщенням на ньому багаторічних ріжків з плодовими ланками –	Косий кордон
6.38.	Різновид чашовидних форм виноградного куща, що характеризується наявністю невеликого штамба з трьома рукавами і коротким обрізуванням на сучки (2...3 вічка) –	Кримська чаша
6.39.	Форма виноградного куща, що представляє собою косий кордон зі збільшеною довжиною рукава, що досягає подвійної і потрійної відстані між кущами в рядах (довжина може досягати 3,0...4,0 м) –	Кубанський косий кордон
6.40.	Високоштамбова культура винограду в Грузії, при якій кущі вільно пускають на дерева –	Магларі
6.41.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю високого штамба (до 1,5 м), що несе у верхній частині 2 плодові лози з сучками заміщення –	Мансона форма
6.42.	Форма виноградного куща, що представляє собою двосторонній	Меруза кордон

	горизонтальний кордон на штаббі, головною відмінною особливістю якого є велика протяжність плечей, в результаті чого один кущ по довжині шпалери може займати до 20 м –	
6.43.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю двох штаббів вишиною близько 0,8...1,2 м, що несуть на собі по 1...2 горизонтальних рукави з плодовими ланками –	Молдавська високоштамбова форма
6.44.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю двох односторонньо спрямованих рукавів з багаторічними розгалуженнями на них, що несуть плодову деревину –	Молдавська одностороння форма
6.45.	Відозмінений варіант молдавської шпалерної форми, пристосований для часткового укриття куща –	Молдавська приземна форма
6.46.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю розташованих в площині шпалери 2...4 багаторічних рукавів з розгалуженнями, що несуть плодову деревину –	Молдавська шпалерна форма
6.47.	Оригінальна високо-штамбова форма виноградного куща, що характеризується наявністю двох ярусів крони з вільним звисанням приросту –	Найфе форма
6.48.	Двох'ярусна форма куща винограду, верхній (неукривний) ярус який представлений коротким горизонтальним кордоном Казенава з 3...4 плодовими ланками кожен, нижній – одноплечий Гюйо з похилим штаббом –	Напівукривна комбінована форма АЗОС
6.49.	Форма виноградного куща деревовидного типу –	Олехнарі
6.50.	Форма виноградного куща, що представляє собою одноплечий горизонтальний кордон на штаббі	Символ-кордон АЗОС

	вишиною 1,5 м, який ведеться на одноярусній шпалері при звисанні приросту –	
6.51.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю штамба висотою 0,75...1,0 м і чашоподібної кроною –	Туркменська чаша
6.52.	Форма виноградного куща віялового типу, що характеризується наявністю 6 рукавів різної довжини, при цьому плодові лози двох нижніх (найкоротших) підв'язують до першого шпалерного дроту, двох середніх – до другого і верхній (найбільш довгих) – до третього –	Форма багаторукавна трьохярусна (за Мержініаном)
6.53.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю двох горизонтальних плечей кордону (на штамбі 1,4...1,6 м) з «висячими» у вигляді бахрами плодовими ланками, розташованими з нижньої сторони –	Форма вії
6.54.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю двох приземної розташованих багаторічних гілок, на яких через 30...40 см, під кутом 25...30° розміщуються рукава, що несуть короткі стрілки без сучків заміщення –	Форма ВНПФС-1
6.55.	Чашоподібна форма виноградного куща, що характеризується наявністю невисокого штамба з 3...5 рукавами, що несуть 4...8 коротких двовічкових сучків, рідше 5...6 вічкових стрілок –	Форма Гoble
6.56.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю штамба висотою 20...70 см і ріжка, що має плодову стрілку (на 8...12 вічок) і сучка заміщення (на 2...3 вічок) –	Форма Гюйо
6.57.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю 2...3-х рукавів (150...170 см) з плодовими лозами	Форма довго-рукавна

	(від 5 до 20 вічок), 2...3-х лоз заміщення (довжиною 170...200 см) і 1...2-х сучків відновлення, розташованих біля основи куща –	Казахського НДПіВ-1
6.58.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю двох-трьох односторонньо направлених подовжених рукавів (1,0...2,0 м) з Z-подібним загином у основі (які несуть у верхній частині по 2...3 розгалуження) і ланки омолодження в основі куща (який забезпечує своєчасне заміщення рукавів) –	Форма довго- рукавна одностороння Всеросійського НДІВіВ ім. Я. І. Потапенко
6.59.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю двох ярусів крони: неукривного, представленого двостороннім горизонтальним кордоном на штабмі висотою 1,0...1,2 м, і нижнього, що вкривається на зиму, представленого двома плодовими ланками біля основи куща –	Форма комбінована з полегшеним нижнім ярусом
6.60.	Двоярусна форма виноградного куща, що характеризується наявністю 4 рукавів, 2 з яких несуть плодові ланки, а 2 інших – тільки сучки –	Форма Магарач-2
6.61.	Форма виноградного куща віялового типу, що характеризується наявністю 2...3-х односторонньо спрямованих рукавів довжиною 1,2...1,8 м, що несуть плодові ланки, і 2...3-х сучків омолодження біля основи куща –	Форма Магарач-3
6.62.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю штамба висотою 1,5...1,6 м, на якому є двосторонній горизонтальний кордон з рівномірно розташованими ріжками по його довжині, що несуть плодову деревину (сучки, сучки по черзі з плодовими стрілками, плодові ланки) –	Форма Омбрелла

6.63.	Форма виноградного куща, що забезпечує можливість часткового укриття –	Форми напівукривні
6.64.	Надання виноградної рослини в процесі формування, обрізування, зелених операцій форми куща –	Формування виноградного куща
6.65.	Процес створення (виведення) певної форми виноградної рослини шляхом проведення обрізування, підв'язування, прищипування і ін. –	Формування виноградного куща
6.66.	Сукупність робіт по обрізуванню і підв'язуванню кущів для надання їм певної форми –	Формування куща винограду
6.67.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю 3-х і більше багаторічних рукавів, розташованих радіально і надають кущу вид чаші –	Чашовидні форми
6.68.	Форми виноградного куща, які характеризуються наявністю надземного штамба –	Штамбові форми
6.69.	Форма виноградного куща, що характеризується наявністю двох односторонньо спрямованих рукавів ізної довжини, кожен з яких несе кілька плодових лоз –	Форма Цимлянська
7. ОБРІЗКА		
7.1	Частина куща винограду старіша за 2-х річного віку –.	Багаторічна деревина
7.2.	Довжина частини однорічного пагону (лози), що залишається на кущі під час обрізування виноградників –	Довжина обрізування
7.3.	Застарілий термін, що означає видалення усієї надземної частини куща з метою його омолодження шляхом утворення нової надземної частини пагонів, що розвинулися із сплячих бруньок підземного штамбу –	Зріз на чорну голову

7.4.	Видалення верхівки здерев'янілих пагонів в другій половині вегетації рослин –	Карбування
7.5.	Обрізування, видалення поверхневих росяних коренів з метою розвитку глибокої кореневої системи –	Катаровка
7.6.	Число грон, яке розвивається в середньому у цього сорту на одному пагоні –	Коефіцієнт плодоносності пагонів
7.7.	Число грон, яке розвивається тільки на плодоносному пагоні, тобто без урахування безплідних пагонів –	Коефіцієнт плодоношення
7.8.	Укорочення або видалення частини пагонів чи гілок –	Обрізка
7.9.	Агротехнічний прийом на виноградниках, що полягає в щорічному видаленні і укорочуванні частини однорічних приростів і більш вікових гілок з кущів –	Обрізка кущів Винограду
7.10.	Спосіб обрізування винограду, характерною ознакою якого є відсутність певної системи обрізування і постійної форми куща –	Обрізка Мароже
7.11.	Число вічок, плодових лоз, які визначаються при навантаженні (в розрахунку на рослину або одиницю площі), також пагонів, грон, що забезпечують найбільш високу продуктивність кущів і якість врожаю за умови доброго вегетативного розвитку –	Оптимальне навантаження
7.12.	Однорічний пагін з п'ятьма і більше вічками, що залишається на плодоношення за обрізування куща –	Плодова стрілка (плодова лоза)
7.13.	Елемент куща після обрізування, який об'єднує сучок заміщення і плодову стрілку, розташовані на одному ріжку –	Плодова ланка
7.14.	Елемент куща після обрізування, складова частина форми куща –	Плодоносна ланка

7.15.	Елементи, з яких складається урожай винограду –	Показники плодonoсності і плодonoшення
7.16.	Лоза, залишена при короткому обрізуванні на 1...3 вічка; складова частина плодової ланки –	Сучок заміщення
7.17.	Коротко обрізана однорічна лоза, призначена для заміни або відновлення на виноградному кущі пошкоджених штаблів або старих непродуктивних рукавів –	Сучок резервний
7.18	Сучок відновлення, який залишають на багаторічних частинах куща і призначений для їх укорочування або заміни –	Сучок омолодження
7.19.	Сукупність застосовуваних за обрізування кущів правил і принципів, вироблені в процесі багатовікового розвитку культури виноградарства –	Техніка обрізування
ЗЕЛЕНІ ОПЕРАЦІЇ		
7.20.	Усі операції із зеленими частинам куща винограду. Точніший термін – «Операції із зеленими частинами куща» –	Зелені операції
7.21.	Проріджування, видалення листя –	Обламування листя
7.22.	Комплекс технологічних прийомів, що проводиться на виноградниках із зеленими частинами куща впродовж періоду вегетації –	Операції із зеленими частинами куща
7.23.	Прикріплення багаторічних частин винограду (рукавів) і пагонів до опор –	Підв'язування кущів винограду
7.24.	Агротехнічний захід, який полягає у видаленні верхівок пагону із кількома недорозвинутими листками у період їх інтенсивного росту –	Прищипування
7.25.	Видалення неповно сформованих грон або окремих ягід –	Проріджування грон і ягід

7.26.	Видалення затінюючих листків для кращого дозрівання грон винограду –	Проріджування листя
7.27.	Видалення окремих суцвіть або їх частин з метою регулювання урожаю винограду –	Проріджування суцвіть
7.28.	Агротехнічний прийом, при якому на кущах видаляють певне число зелених пагонів –	Виламування пагонів
7.29.	Видалення верхньої частини пагону (25...40 см) в другій половині вегетації рослин –	Чеканка
8. УРОЖАЙ		
8.1.	Під цією назвою можуть бути різні сорти або суміш сортів винограду, що зазнають сонячного сушіння, з обробкою або без обробки його в лужному розчині, тому колір і розмір висушених ягід можуть бути різними –	Авлон
8.2.	Сонячна сушка винограду без попередньої обробки –	Афтобі (автобус)
8.3.	Ізюм з безнасінного винограду сорту Ак-кишмиш; сушка сонячна, на глиняному майданчику, без попередньої обробки винограду; колір сушених ягід коричневий з бурим відтінком –	Біда
8.4.	Ізюм з винограду сортів Тагобі і Караузом (з насінням); сушка сонячна, з обробкою винограду в лужному розчині, колір сушених ягід чорний з червонуватим відтінком –	Вассарга чорна
8.5.	Операція, що проводиться в виноградарстві та виноробстві з метою визначення вмісту цукрів в сокові винограду. Виражається у відсотках або в г/100 см ³ –	Визначення цукристості соку винограду

8.6.	Ізюм великого винограду з насінням сортів Маска, Німранг, Джаус; сушка сонячна, з попередньою обробкою винограду в лужному розчині; відрізняється великими розмірами сушених ягід (20 мм); колір коричневий з бурим відтінком –	Герміан (малага)
8.7.	Явище розвитку безнасінних ягід винограду, обумовлене партенокарпією або стеноспермокарпією –	Горошіння ягід (мілкоягідність)
8.8	Зміна фізіологічного стану ягід в часі в міру їх дозрівання –	Динаміка дозрівання ягід
8.9	Процес формування, зростання і розвитку ягід, в основі якого лежить запилення і подвійне запліднення –	Зав'язування ягід
8.10.	Знімання з куща грон, які досягли технічної (споживчої) зрілості –	Збір винограду
8.11.	Сушений виноград з насінням –	Ізюм
8.12.	сорт дрібного солодкого винограду без кісточок, а також ізюм з цього винограду; сушений виноград без насіння –	Киш-миш (Кишмиш)
8.13.	Число, що показує, скільки в середньому грон розвивається у даного сорту на одному пагоні, яке виросло протягом одного вегетаційного періоду з зимуючого вічка –	Коефіцієнт плодоносності
8.14.	Число грон, що припадають в середньому на один плодоносний пагін –	Коефіцієнт плодоношення
8.15.	Родзинки з особливого сорту дрібного винограду без кісточок, т. з. «Коринфського винограду». У широкому сенсі під коринкою мається на увазі будь-які темні невеликі безнасінніві родзинки, в даний час, як правило, відноситься до видів «біда», або «шигані» –	Коринка, (коринфський ізюм)
8.16.	Виноград, названий по грецькому місту Коринф –	Коринфський виноград (<i>Vitis vinifera apyrena</i>) –

8.17.	Структура грона, яка складається з гребеня і ягід, а ягоди в свою чергу з шкірки, м'якуша з соком і насіння –	Механічний склад винограду
8.18.	Свіжо-віджятий виноградний сік, отриманий від зрілого винограду –	Муст
8.19	Порівняльна якісна оцінка винограду різних сортів, головним чином їдалень, шляхом дегустації без застосування будь-яких приладів і реакцій –	Органолептичний аналіз винограду
8.20.	Фізіологічний процес, що відбувається після повної зрілості ягід винограду; 3-тя завершальна фаза дозрівання ягід винограду –	Перестигання винограду
8.21.	Сира маса, або маса цукру грон, яка створюється листовим апаратом рослини за вегетаційний період із розрахунку на один пагін, що розвинувся –	Продуктивність пагону винограду
8.22.	Вираження кількості винної кислоти у грамах в одному літрі вина, чи суслу –	Проміле
8.23.	Ізюм з винограду сорту Ак-кишмиш; сушка сонячна, на майданчиках, з попередньою обробкою винограду в лужному розчині; колір сушених ягід коричневий або світло-коричневий –	Сабза сонячна
8.24.	Ізюм з винограду сорту Ак-кишмиш; сушки сушиться на підносах; колір сушених ягід від світло-зеленого до золотистого (іноді називається Сабза золотиста); колір Сабза 2-го сорту світло коричневий –	Сабза штабельна
8.25.	Ізюм з винограду сорту Ак-кишмиш; сушка тіньова, з попередніми обкурювання винограду сіркою; для сушіння відбирають грона рівного зеленого забарвлення; колір сушених ягід світло-зелений, іноді з жовтуватим відтінком –	Соягі

8.26.	Міра дозрівання винограду, що найбільш відповідає вимогам його використання, відмінність від фізіологічної, повної зрілості, яка характеризується дозрівання насіння в ягоді, тобто здібності до проростання –	Технічна зрілість
8.27.	Здатність ягід переносити перевезення в складних умовах транспортування, перевалки, трясіння в дорозі, зміни тари і вологості повітря та ін.	Транспортабельність винограду
8.28.	Загальна біомаса виноградних рослин (пагонів, листя, грон, коренів та інших частин) на одиниці площі, що утворилася за один вегетаційний період –	Урожайність біологічна (біологічна продуктивність)
8.29.	Продуктивність виноградної рослини в розрахунку на один кущ або на одиницю площі виноградників –	Урожайність винограду (урожай винограду)
8.30.	Продуктивність виноградної рослини, що має товарне значення –	Урожайність господарська
8.31.	Максимальний урожай ягід, який можна отримати в ідеальних умовах, виходячи з того, що кожна брунька куща за своєю природою є генеративної –	Урожайність потенційна
8.32.	Фактично отриманий урожай грон на одиницю площі при зборі врожаю –	Урожайність фактична
8.33.	З винограду сортів Чілягі і Тербаш (з насінням); сушка сонячна, без попередньої обробки винограду; колір сушених ягід бурий –	Чілягі
8.34.	З безнасінного чорного винограду сорту Кара-кишмиш; сушка сонячна, на глиняній майданчику, без попередньої обробки винограду; колір сушених ягід чорний або синювато-чорний, іноді буває домішка червонуватих ягід –	Шигані

9. МАТОЧНІ ФОНДИ

9.1.	Виноградна рослина, призначена для заготівлі живців для щеплення або укладання відсадків з метою розмноження –	Маточний кущ
9.2.	Маточник для концентрації наявних сортів винограду, що володіють певними цінними ознаками з метою включення їх в селекційний процес при виведенні нових сортів винограду –	Маточник вихідних форм
9.3.	Маточних філоксеростійких підщепних сортів винограду, призначений для отримання чубуків підщепи; насадження винограду, призначені для вирощування підщепної лози –	Маточник підщепних лоз
9.4.	Насадження винограду, призначені для заготівлі живців прищепи –	Маточник прищепних лоз
9.5.	Насадження винограду, призначені для вирощування лози і заготівлі живців, іноді – укладання відсадків або проведення зелених щеплень з метою розмноження –	Маточні насадження, маточники
9.6.	Господарство або частина господарства, що займається вирощуванням саджанців винограду –	Розплідник виноградний
10. АМПЕЛОГРАФІЯ		
10.1	Складова частина багатьох слів, що мають відношення до виноградарства (ампелоїдеє, ампелографія, ампелопсис та інші) по імені міфічної особи – Ампела (Улюбленець Діоніса), що у древніх греків були пов'язані міфи (легенди), що відносяться до винограду –	Ампел
10.2.	Насадження винограду, призначені для вивчення його сортів –	Ампелографічна колекція
10.3.	Наука про види і сорти винограду –	Ампелографія

10.4.	Вчення про ґрунти виноградників, про едафічні умови культури винограду –	Ампелопедологія
10.5.	Виноградо-лікування, використання свіжого винограду і виноградного соку для лікування різних захворювань, в основному хронічних; метод лікування свіжим виноградом різних захворювань –	Ампелотерапія
10.6.	Декоративні рослини з в'юнкими або звисаючими пагонами, що відрізняються красивою формою або забарвленням листя –	Ампельні рослини
10.7.	Наука про внутрішню будову виноградного рослини –	Анатомія винограду
10.8.	Поєднання і співвідношення несучих і несених частин виноградного рослини –	Архітектоніка куща
10.9.	Розташування в просторі асиміляційної площі: геометрична будова і зовнішня форма виноградної рослини –	Архітектура куща

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Біолого-екологічні особливості винограду : навчальний посібник / А. В. Дробітько, Є. С. Ткачова, Н. В. Маркова, А. В. Панфілова, В. В. Кузьома, О. С. Біліченко. Миколаїв : МНАУ, 2020. 307 с. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8474>
2. Виноградарство : навч. посібн. Дикань О.П., Бондаренко А.О., Заморський В.В. та ін. Сімферополь : Бізнес-Інформ, 2002. 208 с.
3. Виноградарство : підручник. Дуднік М.О., Коваль М.М., Козар І.М., Ляний О.Д., Гонтар В.Т. та інші. Київ : Арістей, 2008. 331с.
4. Виноградарство і виноробство: міжвідомчий тематичний науковий збірник / Одеса: ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова», 2015- . URL: <https://www.viticulture-winemaking.org.ua/arhiv-nomeriv>.
5. Гель І. М. Історія розвитку виноградарства : навчальний посібник. Львів, 2016. 246с.
6. Гель І. М. Систематика, ампелографія та селекція винограду. Львів, 2015. 90 с.
7. Каменева, Н. В. Фізіологічні та біохімічні основи підвищення врожаю і якості винограду : монографія. Харків : Факт, 2021. 196 с.
8. Каменева Н. Науково-практичні аспекти застосування фізіологічно активних речовин у виноградарстві : монографія. Херсон : Олді+, 2020. 120с.
9. Мринський І. М., Воеводін В. В. Шкідники винограду : навчальний посібник. Київ, 2020. 520 с.
10. Самойленко М.О. Буцик Р. М. Виноградарство та ампелографія. Термінологічний словник для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» спеціальності 201 «Агрономія» денної і заочної форми навчання. Миколаїв, 2020. 40 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8103>
11. Система сертифікованого виноградного розсадництва України / Я. С. Гадзало та ін. Київ : Аграрна наука, 2015. 288с.

Інформаційні ресурси

1. Winorośl to nasza pasja. URL: <http://www.winorosl.pl>
2. Виноград в Україні. URL: <https://vinograd.in.ua>
3. Все про виноград - виноградарство, сорти винограду, виноробство. URL: <http://vine.com.ua>
4. Український інститут експертизи сортів рослин. URL: <https://www.sops.gov.ua>

ДОДАТКИ

Додаток 1

ВИНОГРАДАРСТВО І АМПЕЛОГРАФІЯ (бакалавр, А41, А42, А43, А44, А45, ДФН)

1. Зміст навчальної дисципліни

Назва змістових модулів	Кількість годин і кредитів		
	Години	кредити	%
Біологія виноградної рослини	30	1,00	25,0
Виноградний розплідник	32	1,07	26,6
Технологічні аспекти виробництва	32	1,07	26,6
Ампелографія	26	0,86	21,8
Всього	120	4,00	100,00

2. Розподіл навчальної дисципліни

Назва змістових модулів	Кількість годин і кредитів					
	ЛК	ПЗ	СР	К	Сума	Мд
Біологія виноградної рослини	4	6	20	0	30	I
Розмноження винограду	4	6	20	2	32	II
Технологія виробництва	4	8	20	0	32	III
Ампелографія	4	6	14	2	26	IV
Всього	16	26	74	4	120	4
Примітка. ЛК – лекції, ПЗ – практичні заняття, СР – самостійна робота, Мд – модуль						

Додаток 2

Зміст лекцій, практичних і самостійних робіт
Денна форма навчання

Змістовий модуль I БІОЛОГІЯ ВИНОГРАДНОЇ РОСЛИНИ

ЛК 1. Виноградарство – як галузь АПК

1. Вступ. Загальні питання виноградарства
2. Класифікація родини виноградові
3. Морфологічні особливості
4. Онтогенез винограду

ЛК 2. Екологія винограду
(Екологічні фактори і їх класифікація)

1. Температура
2. Вологість
3. Світло
4. Ґрунтові умови

Змістовий модуль II
ВИНОГРАДНИЙ РОЗПЛІДНИК

ЛК 3. Розмноження винограду

1. Способи розмноження
2. Види маточних насаджень
3. Маточник підщепних лоз
4. Маточник прищепних лоз

ЛК 4. Технології вирощування саджанців

1. Вирощування кореневласних саджанців
2. Вирощування щеплених саджанців
3. Прискорені способи вирощування саджанців
4. Вирощуванні саджанців високих фітосанітарних категорій

Змістовий модуль III
ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА

ЛК 5. Закладання промислових виноградників

1. Організація території
2. Підготовка ґрунту
3. Садіння винограду
4. Догляд за насадженнями

ЛК 6. Формування і обрізування винограду

1. Системи ведення насаджень
2. Формування насаджень
3. Обрізування виноградних рослин
4. Зелені операції

Змістовий модуль IV
АМПЕЛОГРАФІЯ

ЛК 7. Ампелографія як наука

1. Апробаційні ознаки
2. Визначення сортів винограду

3. Державне сортовипробування
4. Районування

ЛК 8. Сортимент винограду

1. Столові сорти
2. Технічні сорти
3. Шляхи поліпшення сортименту винограду
4. Перспективний сортимент

ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

1. Характеристика родини Vitaceae.
2. Будова основних органів виноградної рослини. Надземна частина.
3. Будова основних органів виноградної рослини. Підземна частина.
4. Технологія виробництва кореневласних саджанців.
5. Технологія виробництва щеплених саджанців.
6. Прискорене розмноження виноградних саджанців.

7. КОЛОКВІУМ – 1

8. Складання плану організації території виноградника.
9. Виведення формувань для некривного виноградарства.
10. Виведення формувань для кривного виноградарства.
11. Перспективні формування для Причорноморського регіону.
12. Апробаційні ознаки виноградної рослини.
13. Ботанічний опис столових сортів за ампелографічними ознаками.
14. Ботанічний опис технічних сортів за ампелографічними ознаками.

15. КОЛОКВІУМ – 2

.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Теми для опрацювання

1. Значення виноградарства як галузі АПК.
2. Історичні етапи розвитку виноградарства в світі й Україні.
3. Систематика родини Виноградних.
4. Загальна характеристика роду *Vitis*.
5. Біологія виноградної рослини.
6. Екологія виноградної рослини.
7. Біологічні особливості розмноження винограду розмноження.
8. Термінологія в виноградарстві.
9. Характеристика способів розмноження.
10. Способи щеплення винограду, їх характеристика.
11. Анатомія і фізіологія зростання щеплених компонентів.
12. Закладання промислового виноградника. Догляд за молодими насадженнями.
13. Системи ведення і формування кущів винограду.
14. Обрізування кущів винограду.
15. Операції з зеленими частинами виноградного куща.
16. Обробіток ґрунту на винограднику.
17. Удобрення виноградників.
18. Зрошення виноградників.
19. Технологія збирання врожаю технічних сортів винограду.
20. Технологія збирання врожаю столових сортів винограду.
21. Системи ведення і формування кущів винограду.
22. Обрізування кущів винограду.
23. Операції з зеленими частинами виноградного куща.
24. Апробаційні ознаки виноградної рослини.
25. Морфологічні ознаки культивованих видів винограду роду *Vitis*.
26. Морфологічні ознаки зеленого і визрілого пагону.
27. Морфологічні ознаки листка.
28. Морфологічні ознаки генеративних органів.
29. Морфологічні ознаки філоксеростійких підщепних сортів.
30. Агробіологічна характеристика сортів винограду.
31. Методи покращання сортименту винограду.
32. Перспективний сортимент столового і технічного винограду для Північного Причорномор'я.

КОНТРОЛЬНІ СЛОВА-ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ

- 1.1. Адвентивні органи.
- 1.2. Бекмес.
- 1.3. Біологія винограду.
- 1.4. Богарне виноградарство.
- 1.5. Вегетативні органи.
- 1.6. Вино виноградне.
- 1.7. Виноград.
- 1.8. Виноградарство.
- 1.9. Виноградарство.
- 1.10. Виноградник.
- 1.11. Виноробство.
- 1.12. Відсадок.
- 1.13. Генеративні органи .
- 1.14. Декоративне виноградарство.
- 1.15. Еволюція винограду.
- 1.16. Ліани.
- 1.17. Онтогенез, онтогенія виноградної рослини.
- 1.18. Підщепа.
- 1.19. Плач винограду.
- 1.20. Полярність дорсовентральна.
- 1.21. Полярність поздовжня.
- 1.22. Прищепа.
- 1.23. Саджанці винограду.
- 1.24. Увологія.
- 1.25. Фізіологія винограду.
- 1.26. Філогенез, філогенія виноградної рослини.

2. КЛАСИФІКАЦІЯ

- 2.1. Американські види винограду.
- 2.2. Американські види винограду.
- 2.3. Ампелоїдеа (*Ampeloideae* Kunth.).
- 2.4. Ампелос (грец. *Ampelos*).
- 2.5. Ампелопсис (*Ampelopsis* Milch.).
- 2.6. Ампелоциссус (*Ampelocissus* Planch.).
- 2.7. Амурський виноград.
- 2.8. *Vitis berlandieri* Planch., *Vitis riparia* Michx., *Vitis rupestris* Scheele.
- 2.9. Ботанічний опис сорту винограду.
- 2.10. Вид винограду.
- 2.11. Види винограду американські.
- 2.12. Види винограду східно-азіатські.
- 2.13. Види, родини Виноградних.
- 2.14. Виноград.
- 2.15. Виноград аборигенний.
- 2.16. Виноград амурський, уссурійський.
- 2.17. Виноград дикий, виноград лісовий.
- 2.18. Виноград євразійський
- 2.19. Виноград культурний – (*Vitis vinifera* subst. *sativa* De Candolle).
- 2.20. Вітіс (*Vitis*).
- 2.21. Група західно-європейських сортів винограду (convar. *Occidentalis* Neqr.).
- 2.22. Група північно-африканських сортів винограду (convar. *Boreali-africana* Gram.).
- 2.23. Група сортів винограду басейну Чорного моря (convar. *Pontica* Neqr.).
- 2.24. Група східних сортів (convar. *Orientalis* Neqr.).
- 2.25. Група східно-середземноморських сортів винограду (convar. *Orientali-mediterraneae* Gram.).
- 2.26. Еколого-географічна група сортів винограду (convar.).
- 2.27. Єувітіс (*Euvitis* Planch.)
- 2.28. Європейсько-азіатські види винограду.
- 2.29. Каталог сортів.
- 2.30. Категорії винограду таксонометричні.
- 2.31. Класифікація сортів винограду.
- 2.32. Класифікація сортів винограду технологічна.

- 2.33. Конкурсне сортовипробування винограду.
- 2.34. Лабруска, лисячий виноград (*Vitis labrusca* L.).
- 2.35. Метод порівняльної ампелографії.
- 2.36. Методи ампелоекологічних досліджень.
- 2.37. Місцевий сорт.
- 2.38. Мунсоніана (*Vitis munsoniana* Simps.).
- 2.39. Мускадінія (*Muskadinia* Planch.).
- 2.40. Партеноцісус (*Parthenocissus* Planch.).
- 2.41. Підвид винограду.
- 2.42. Підрід винограду.
- 2.43. Птерізантес.
- 2.44. Птероцісус.
- 2.45. Рід винограду.
- 2.46. Роїцісус (*Rhoicissus* Planch.).
- 2.47. *Vitis vinifera* L.
- 2.48. Родина Vitaceae Juss. (Виноградні).
- 2.49. Франко-американські гібриди, правильніший термін – Європейсько-американські гібриди.
- 2.50. Тетрастигма (*Tetrastigma* Mig.).
- 2.51. Цісус (*Cissus* L.).
- 2.52. Ціфостемма (*Cyphostemma* Planch.).

3. СОРТОВИВЧЕННЯ

- 3.1. Агробіологічна характеристика сорту.
- 3.2. Апробація виноградників.
- 3.3. Безнасінні сорти винограду.
- 3.4. Визначення сортів і видів винограду.
- 3.5. Морфологія винограду.
- 3.6. Опис сорту ботанічний.
- 3.7. Опис сорту винограду.
- 3.8. Перспективний сорт.
- 3.9. Сорт (*cultivar*).
- 3.10. Сорт винограду.
- 3.11. Сорт винограду перспективний.
- 3.12. Сорт винограду стандартний.
- 3.13. Сорти винограду безнасінні.
- 3.14. Сорти винограду надранні.

- 3.15. Сорти винограду дуже ранні.
- 3.16. Сорти винограду ранні.
- 3.17. Сорти винограду ранньосередні.
- 3.18. Сорти винограду середні.
- 3.19. Сорти винограду середньопізні.
- 3.20. Сорти винограду пізні.
- 3.21. Сорти винограду дуже пізні.
- 3.22. Сорти-барвники винограду.
- 3.23. Сортимент винограду, сортовий склад.
- 3.24. Сорт-клон.
- 3.25. Сортовипробування винограду.
- 3.26. Сортогрупи винограду.
- 3.27. Сортознавство.
- 3.28. Сортооновлення.
- 3.29. Сортопопуляція винограду.
- 3.30. Сортотипи винограду.
- 3.31. Столові сорти винограду.
- 3.32. Столово-технічні сорти винограду.
- 3.33. Технічні сорти винограду.
- 3.34. Чистота сортова.

4. ОРГАНИ ВИНОГРАДНОЇ РОСЛИНИ

ПАГІН

- 4.1 Брунька.
- 4.2. Верхівка молодого пагону.
- 4.3. Безплідний пагін.
- 4.4. Визрівання пагонів.
- 4.5. Вічка кутові.
- 4.6. Вічко.
- 4.7. Вусик.
- 4.8. Етиольований пагін.
- 4.9. Живець.
- 4.10. Жируючий пагін, жирові пагони.
- 4.11. Зелений паросток.
- 4.12. Зимуюча брунька.
- 4.13. Кутові вічка.
- 4.14. Кора.

- 4.15. Міжвузля.
- 4.16. Однорічна лоза.
- 4.17. Пагін.
- 4.18. Пагін молодий.
- 4.19. Пасинок.
- 4.20. Сплячі бруньки.
- 4.21. Штамб, стовбур.

ЛИСТОК

- 4.22. Виїмка листка.
- 4.23. Виїмка черешкова.
- 4.24. Виїмки (вирізки) листа.
- 4.25. Виїмки (вирізки) листа верхні бокові.
- 4.26. Виїмки (вирізки) нижні бічні.
- 4.27. Волоски листа винограду щетинисті.
- 4.28.
- 4.29. Дно вирізки.
- 4.30. Жилка центральна.
- 4.31. Жилки головні листка.
- 4.32. Зубчатість листка.
- 4.33. Зубчатість пластинки.
- 4.34. Листок винограду.
- 4.35. Листок.
- 4.36. Листкова пластинка, пластинка листка.
- 4.37. Листкова поверхня винограду.
- 4.38. Листковий слід.
- 4.39. Листорозміщення.
- 4.40. Опушення пластинки.
- 4.41. Черешок.
- 4.42. Шпорець.

ГРОНА

- 4.43. Гребінь.
- 4.44. Гроно винограду.

КВІТКА

- 4.45. Квітка.
- 4.46. Ковпачок (віночок) квітки.
- 4.47. Маточка квітки.

- 4.48. Стерильність пилку.
- 4.49. Суцвіття.
- 4.50. Тип квітки двостатевий.
- 4.51. Тип квітки функціонально жіночий.
- 4.52. Тип квітки функціонально чоловічий.
- 4.53. Тичинки квіток.
- 4.54. Фертильність пилку.
- 4.55. Форма квітки колесовидна.
- 4.56. Чашечка квітки.

ЯГОДА

- 4.57. Величина ягоди.
- 4.58. Довжина ягоди.
- 4.59. Забарвлення ягід.
- 4.60. Зрілість ягід винограду.
- 4.61. Консистенція м'якуша.
- 4.62. М'якуш ягоди.
- 4.63. Наліт восковий.
- 4.64. Пензлик ягоди.
- 4.65. Подушечка.
- 4.66. Пупок ягоди.
- 4.67. Форма ягоди.
- 4.68. Шкірочка ягоди винограду.
- 4.69. Ширина ягоди.
- 4.70. Ягода винограду.

НАСІНИНА

- 4.71. Зрілість насіння.
- 4.72. Насінина винограду.
- 4.73. Насінневий шов.
- 4.74. Сторона насіння спинна.
- 4.75. Сторона насіння черевна.
- 4.76. Халаза.

КУЩ

- 4.77. Голова куща.
- 4.78. Коренева шийка.
- 4.79. Кореневий штаб.
- 4.80. Кущ винограду.

- 4.81. Надземна частина виноградного куща.
- 4.82. Підземна частина виноградного куща.
- 4.83. Стерильність пилку.
- 4.84. Фертильність пилку

КОРІНЬ

- 4.85. Коренева мичка.
- 4.86. Коренева система.
- 5.87. Корені адвентивні.
- 5.88. Корені п'яткові.
- 5.89. Корені росяні.
- 4.90. Корені середні.
- 4.91. Корінь.

5. СИСТЕМА ВЕДЕННЯ НАСАДЖЕНЬ

- 5.1. Дабларі.
- 5.2. Кореневласна культура винограду
- 5.3. Культура винограду в захищеному ґрунті
- 5.4. Кущова система без опор
- 5.5. Неукривна культура винограду
- 5.6. Приземні форми, укривні форми
- 5.7. Система ведення кущів [винограду].
- 5.8. Система культури винограду.
- 5.9. Система Мозера.
- 5.10. Укривна культура винограду.
- 5.11. Щеплена культура винограду.
- 5.12. Кореневласна культура винограду.

6. ТЕХНОЛОГІЯ

- 6.1. Агротехніка винограду.
- 6.2. Продуктивність винограднику.
- 6.3. Продуктивність виноградного куща.
- 6.4. Продуктивність пагона винограду.

ФОРМУВАННЯ КУЩІВ

- 6.5. Азман форма.
- 6.6. Альтанкова культура винограду.
- 6.7. Асмовидна форма.
- 6.8. Астраханська система.
- 6.9. Багатоплечий косий кордон.
- 6.10. Безопорно-штамбова форма.
- 6.11. Безрукавна форма.
- 6.12. Богаз.
- 6.13. Велика віялова форма.
- 6.14. Велика чаша.
- 6.15. Вертикальний кордон.
- 6.16. Віялова багаторукавна форма.
- 6.17. Віялова форма.
- 6.18. Головчаста з різками форми куща.
- 6.19. Горизонтальний двоплечий кордон.
- 6.20. Горизонтальний кордон Казенава.
- 6.21. Горизонтальний ступінчастий кордон АЗОС.
- 6.22. Гюйо-Кіпей форма.
- 6.23. Двостороння форма АЗОС.
- 6.24. Двох'ярусний горизонтальний кордон АЗОС.
- 6.25. Двох'ярусний двосторонній багатостовбурний кордон.
- 6.26. Двоплощинна шпалера.
- 6.27. Донська віялова форма.
- 6.28. Донська чаша.
- 6.29. Зіркоподібна форма.
- 6.30. Кахетинська форма.
- 6.31. Кордон.
- 6.32. Кордон Ільвоза.
- 6.33. Кордон Ройя.
- 6.34. Кордони комбіновані.
- 6.35. Кордонні форми.
- 6.36. Короткорукавна форма маточних кущів.
- 6.37. Косий кордон.
- 6.38. Кримська чаша.
- 6.39. Кубанський косий кордон.
- 6.40. Магларі.
- 6.41. Мансона форма.
- 6.42. Меруза кордон.

- 6.43. Молдавська високо-штамбова форма.
- 6.44. Молдавська одностороння форма.
- 6.45. Молдавська приземна форма.
- 6.46. Молдавська шпалерна форма.
- 6.47. Найфе форма.
- 6.48. Напівукривна комбінована форма АЗОС.
- 6.49. Олехнарі.
- 6.50. Символ кордон АЗОС.
- 6.51. Туркменська чаша.
- 6.52. Форма багаторукавна трьохярусна (*за Мержініаном*).
- 6.53. Форма вій.
- 6.54. Форма ВНПФС-1.
- 6.55. Форма Гoble.
- 6.56. Форма Гюйо.
- 6.57. Форма довго-рукавна Казахського НДПіВ-1.
- 6.58. Форма довго-рукавна одностороння
Всеросійського НДІВіВ ім. Я.І. Потапенко.
- 6.59. Форма комбінована з полегшеним нижнім
ярусом.
- 6.60. Форма Магарац-2.
- 6.61. Форма Магарац-3.
- 6.62. Форма Омбрелла.
- 6.63. Форми напівукривні.
- 6.64. Формування виноградного куща.
- 6.65. Формування виноградного куща.
- 6.66. Формування куща винограду.
- 6.67. Чашовидні форми.
- 6.68. Штамбові форми.
- 6.69. Форма Цимлянська.

7. ОБРІЗКА

- 7.1. Багаторічна деревина.
- 7.2. Довжина обрізування.
- 7.3. Зріз на чорну голову.
- 7.4. Карбування.
- 7.5. Катаровка.
- 7.6. Коефіцієнт плодоносності пагонів.

- 7.7. Коефіцієнт плодоношення.
- 7.8. Обрізка.
- 7.9. Обрізка кущів винограду.
- 7.10. Обрізка Мароже.
- 7.11. Оптимальне навантаження.
- 7.12. Плодова стрілка, плодова лоза.
- 7.13. Плодова ланка.
- 7.14. Плодоносна ланка.
- 7.15. Показники плодоносності і плодоношення.
- 7.16. Сучок заміщення.
- 7.17. Сучок резервний.
- 7.18. Сучок омолодження.
- 7.19 Техніка обрізування.

ЗЕЛЕНІ ОПЕРАЦІЇ

- 7.20. Зелені операції
- 7.21. Обламування листя.
- 7.22. Операції із зеленими частинами куща.
- 7.23. Підв'язування кущів винограду.
- 7.24. Прищипування. – агротехнічний захід, який
- 7.25. Проріджування грон і ягід.
- 7.26. Проріджування листя.
- 7.27. Проріджування суцвіть.
- 7.28. Виламування пагонів.
- 7.29. Чеканка.

8. УРОЖАЙ

- 8.1. Авлон.
- 8.2. Афтобі, автобус.
- 8.3. Біда.
- 8.4. Вассарга чорна.
- 8.5. Визначення цукристості соку винограду.
- 8.6. Герміан, малага.
- 8.7. Горошіння ягід, мілкоягідність.
- 8.8. Динаміка дозрівання ягід винограду.
- 8.9. Зав'язування ягід.
- 8.10. Збір винограду.

- 8.11. Ізюм.
- 8.12. Киш-миш, Кишмиш.
- 8.13. Коефіцієнт плодоносності.
- 8.14. Коефіцієнт плодоношення.
- 8.15. Коринка, коринфський ізюм.
- 8.16. Коринфський виноград (*Vitis vinifera* аругена).
- 8.17. Механічний склад винограду.
- 8.18. Муст.
- 8.19. Органолептичний аналіз винограду.
- 8.20. Перестигання винограду.
- 8.21. Продуктивність пагону винограду.
- 8.22. Проміле.
- 8.23. Сабза сонячна.
- 8.24. Сабза штабельна.
- 8.25. Соягі.
- 8.26. Технічна зрілість.
- 8.27. Транспортабельність винограду.
- 8.28. Урожайність біологічна, біологічна продуктивність.
- 8.29. Урожайність винограду, урожай винограду.
- 8.30. Урожайність господарська винограду.
- 8.31. Урожайність потенційна ягід.
- 8.32. Урожайність фактична ягід.
- 8.33. Чілягі.
- 8.34. Шигані.

9. МАТОЧНІ ФОНДИ

- 9.1. Маточний кущ.
- 9.2. Маточник вихідних форм.
- 9.3. Маточник підщепних лоз.
- 9.4. Маточник прищепних лоз.
- 9.5. Маточні насадження, маточники.
- 9.6. Розплідник виноградний.

10. АМПЕЛОГРАФІЯ

-
- This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

[illegible]

[illegible]This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Навчальне видання

ВИНОГРАДАРСТВО І АМПЕЛОГРАФІЯ

Методичні рекомендації

Укладачі: **Самойленко** Микола Олександрович,
Буцик Роман Миколайович

Формат 60х84 1/16 Ум. друк. Арк.4,0.
Тираж 25. Зам №

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
52020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.

2025
* * * * *
